

МОРОЗОВА Ірина Борисівна,

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри граматики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65082, Україна; тел.: +38 050 6572043;
e-mail: morpo@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-1905-7563

ЦАПЕНКО Тетяна-Єлизавета Василівна,

магістр кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна; тел.: +38 066 5509024;
e-mail: tanyatsapenko@bigmir.net; ORCID ID: 0000-0002-9759-2297

КОМУНІКАТИВНО-СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОГО МОВЛЕННЯ В ЖАНРІ ІНТЕРВ'Ю

Анотація. *Актуальність* обраної теми роботи зумовлена загальною спрямованістю мовознавчих досліджень на вивчення взаємозв'язків між усіма рівнями мови, з одного боку, та орієнтованістю сучасної лінгвістики на дослідження мовно-мисленневих кореляцій та проблеми онтогенезу мовлення, з іншого. *Об'єктом* дослідження є мовлення американських дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у рамках гумористичного ток-шоу. *Предмет* дослідження складають синтаксичні, лексичні та інтонаційні особливості дитячого мовлення. У роботі застосовуються загальнонаукові *методи дослідження* як-то: спостереження, вимірювання, опис, порівняння, перцептивний аналіз, дедукція, неповна індукція, узагальнення, кількісний та якісний аналіз. *Мета* роботи полягає у виявленні та порівнянні синтаксичних, лексичних та інтонаційних особливостей дитячого мовлення комунікантів-дошкільників та дітей молодшого шкільного віку з акцентуванням на гендерній приналежності респондентів інтерв'ю. *У результаті* дослідження встановлено відмінності у мовленні дітей різних вікових груп. Зроблено *висновок*, що на фонетичному рівні такі відмінності полягають в особливостях вимови та інтонаційного оформлення, темпі говоріння і частотності вживання пауз хезитації та їхній довжині. На лексичному рівні виявлено такі особливості: відсутність використання синонімічного ряду в дітей обох вікових категорій, невелика кількість лексичних прийомів, серед яких фігурують повтори, оказіоналізми, метафори і антитези. Аналіз синтаксичної структури показав: чим молодшими є респонденти, тим більшу схильність вони мають до односкладних відповідей, реалізованих у простих реченнях та еліптичних конструкціях. Визначено частотність уживання різних граматичних типів речень. *Практичне застосування* результатів дослідження може полягати в покращенні мовних навичок як рідної мови, так і іноземної ще в дитячому віці.

Ключові слова: онтолінгвістика, жанр інтерв'ю, синтаксичні особливості дитячого мовлення, лексичні особливості дитячого мовлення, фонетичні особливості дитячого мовлення, гендер.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці питання онтогенезу та розвитку і становлення дитячого мовлення на різних етапах формування особистості є край актуальним і широко досліджуваним, оскільки відповідь на нього може стати ключем до розуміння того, як людина познає світ, вчиться мислити та формувати свої думки і виражати їх вербально. Це, в свою чергу, дає основу до вивчення подальшого розвитку особистості, в тому числі і в контексті комунікативних навичок, здатності до оволодіння іншими мовами та вміння зробити процес комунікації ефективним. Таким чином, *актуальність* обраної теми роботи зумовлена загальною спрямованістю мовознавчих досліджень на вивчення взаємозв'язків між усіма рівнями мови, з одного боку, та орієнтованістю сучасної лінгвістики на дослідження мовно-мисленневих кореляцій та проблеми онтогенезу мовлення, з іншого.

Постановка завдань дослідження. *Об'єктом* нашої роботи є мовлення американських дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у рамках гумористичного ток-шоу. *Предмет* дослідження складають синтаксичні, лексичні та інтонаційні особливості дитячого мовлення.

Мета дослідження полягає у виявленні та порівнянні синтаксичних, лексичних та інтонаційних особливостей дитячого мовлення комунікантів-дошкільників та дітей молодшого шкільного віку з акцентуванням на гендерній приналежності респондентів інтерв'ю. Поставлена мета визначила наступні *завдання розвідки*: вивчити основні підходи онтолінгвістики; дослідити існуючі класифікації дитячого мовлення і роздивитись логіко-прагматичний підхід в розмірковуванні; проаналізувати жанр інтерв'ю у лінгвістичному аспекті; дослідити синтаксичні, лексичні та інтонаційні особливості дітей-комунікантів дошкільного віку (4–7 років) та молодшого шкільного віку (7–10 років) з акцентуванням на їхній гендерній приналежності.

Матеріалом вивчення стали діалогічні репліки-відповіді комунікантів-дітей ведучому в жанрі інтерв'ю в ток-шоу Джиммі Кіммела, рубриці «Jimmy talks to kids» тривалістю звучання 30 хвилин (загалом 300 реплік). Вибір *матеріалу* дослідження не є випадковим. Популярність медійного жанру ток-шоу зросла ще в 90-і роки ХХ ст., однак інтерес до дитячої рубрики виявився не так давно. Його мета — досягнення комічного ефекту безглуздості дитячих відповідей на поставлені запитання, а також утруднення дітей до вираження своїх думок, що можна прослідити на всіх рівнях мови. Пи-

таньня ведучого відрізняються складністю для дитячого розуміння навмисно для того, щоб дитина могла виразити безпосередньо свої власні роздуми, а не те, що було вже нею почуто від дорослих. З лінгвістичної сторони такі репліки-відповіді є цікавими для вивчення, адже саме вони є відображенням не тільки процесу дитячого мислення, а й вміння дитини досліджуваного віку володіти мовою та викладати думки у скрутній ситуації.

У роботі застосовуються загальнонаукові **методи** дослідження як-то: спостереження, вимірювання, опис, порівняння, перцептивний аналіз, дедукція, неповна індукція, узагальнення, кількісний та якісний аналіз.

Дослідження розглядає дитяче мовлення у жанрі інтерв'ю, адже саме такий формат, який носить бесіда дитини з ведучим є, з нашої точки зору, найбільш вдалим для того, щоб прослідити взаємозв'язок між мисленням дитини та вербальною репрезентацією її думок в обставинах непередбаченого мовлення та незнайомої (здебільшого) тематики. У бесіді з дорослою людиною діти на підсвідомому рівні віддають активну роль більш відповідальному і досвідченому співбесіднику, що контролює та спрямовує розмову, а самі займають роль відносно пасивну, але саме такі умови надають дітям свободу до мислення «вголос» і формування висловлювань, як це є психологічно комфортнішим для дитини. Наша розвідка базується на підході до вивчення дитячого мовлення, запропонованому Д. Слобіним, що полягає в дослідженні системи дитячого мовлення як окремого об'єкту, зі своєю власною та індивідуальною структурою. Цей підхід дозволяє проаналізувати дитяче мовлення як таке, прослідити динаміку його становлення та порівняти оволодіння мовою одного індивіду на контрасті з іншими [6, с. 175–179].

Зв'язок із попередніми дослідженнями. Існують різні класифікації дитячого мовлення (А. Р. Філіппова, С. Л. Рубінштейн, О. М. Гвоздев, Ж. Піаже та інші). Ґрунтуючись на класифікації Ж. Піаже, досліджуване в цій роботі мовлення комунікантів визначаємо як *соціалізоване мовлення*, оскільки діти уважно слухають співбесідника і викладають свої думки з метою бути зрозумілими. Згідно до категорій соціалізованого мовлення, мовлення дітей є *адаптованим*, бо діти зацікавлені у підтримці діалогу з ведучим [5, с. 16–18].

Вивчаючи процес оволодіння мовлення, слід зазначити, що його поділяють на декілька етапів. Перший етап, зокрема, починається у віці 1–1,5 років. В цілому, вчені поділяють весь процес набуття мовлення на різну кількість періодів — від трьох (Д. Крістал) до п'яти (Д. Слобін), однак здебільшого сходяться на думці, що останній період наступає у віці 3–4 років і передбачає повне оволодіння граматичною структурою мови: діти віком від 4 років здатні будувати складні розгорнуті речення, використовуючи усі частини мови. На думку Л. С. Виготського, Д. Крістала та Д. Е. Блінової, мовлення дітей вже з цього періоду і далі не разюче відрізняється від мовлення дорослих комунікантів [1, с. 18]. Зауважимо, що в нашому дослідженні було вирішено умовно поділити всіх комунікантів на 2 вікові групи: дошкільників і дітей молодшого шкільного віку через притаманні ним певні особливості, що пояснюємо впливом соціальних та психологічних факторів.

Виклад основного матеріалу. Як випливає з досліджуваного матеріалу, на лексичному рівні у комунікантів обох вікових груп наявна загальна тенденція до використання наступних мовних засобів художньої виразності: метафор, протиставлень, епітетів, вставних слів, слів-паразитизмів, окаціоналізмів.

Наведемо приклад використання метафори:

Interviewer: What's the difference between a boy and a girl?

Boy (7 years): You can tell by the Adam's apple... [8]

Окаціоналізми, що створюються в досліджуваному матеріалі не як засіб художньої виразності або гри мови, а як засіб виходу з ситуації що склалася через нездатність підібрати доречне слово, що дозволяє надавати комічний характер ситуації. Проілюструємо:

Interviewer: How old do you have to be to drive a car?

Boy 4 (5 years): Fifty eight. About sixty eight. What about eighty eight? They have to be "tenty eight". [8]

У цій мовній ситуації комунікант не знає слова *one hundred* і тому логічно припустив, що воно може бути схожим на інші числівники, що означають десятки, таким чином взяв за основу *ten* і додав до нього суфікс *-ty*, на прикладі слів *sixty, seventy, eighty, etc.*

У цілому, лексичні особливості мовлення комунікантів обох вікових категорій не характеризуються значними відмінностями.

Перцептивний аналіз проводився на основі інтонаційних і фонетичних особливостей мовлення комунікантів та дозволив встановити, що головною диференціюючою особливістю дитячого мовлення є темп. Темп мовлення респондентів-дітей загалом дуже повільний, чому сприяє наявність пауз хезитації. При цьому, темп мовлення комунікантів-дошкільників є більш повільним, аніж у школярів.

Дослідження дитячого мовлення на сегментному рівні дозволило виокремити вимовні навички комунікантів-дошкільників: заміна звуків в словах і пристосовування їх для своєї зручності. Наприклад:

Boy (5 years): It was winner-spinner-cupid-stupid [...'wɪnə 'spɪnə 'kju:pəd 'stju:pəd]. [8]

Boy (8 years): Because he buys me stuff that costs a lot of money [...lət əv 'mʌni]. [8]

Таким чином, у мовленні часто зустрічається редукція. Сегментний рівень комунікантів старшого віку висвітлює тенденцію до утворення стійких навичок вимовних норм території проживання.

Інтонаційні засоби мови, а саме повільний темп вимови інтонації є характеристикою комунікантів обох груп. Саме повільний темп слугує засобом утворення і підготовки до смішної розв'язки мовленнєвої ситуації у шоу, що супроводжується паузами хезитації. Наведемо приклад:

Interviewer: Do you think the truth fairy is beautiful?

Girl (7): Well, yes...Just the little white things look like. Well...really pretty hair...I love the wings and pink is my favorite color...eeah...Except of moustache. [8]

Аналіз різновидів шкал дозволяє стверджувати, що самою поширеною шкалою в обох гендерних та вікових групах є спадна ступінчаста шкала, що завершується низьким спадним ядерним тоном. Відзначимо, що серед ядерних тонів досить часто наявні варіації наступних: LowFall, LowRise, FallRise, HighFall.

У своєму дослідженні ми, разом з А. К. Корсаковим, Г. Г. Почепцовим, І. Б. Морозовою, О. О. Пожарицькою та ін., розуміємо висловлення як актуалізоване в мовленні речення та дорівнюємо його реченню під час синтаксичного аналізу.

Попри багатство та різноплановість визначень речення, широкий науковий загал лінгвістів погоджується щодо певних незаперечних характеристик цієї граматичної категорії. Як вірно вказує Д. Е. Розенталь, речення — це одиниця мовлення, що є граматично організованим поєднанням слів, що виражають логічно завершену думку. Граматично невід'ємною основою речення є предикативність. Слідом за Ф. Ф. Фортунатовим, Д. Е. Розенталь відзначає, що від словосполучення речення відрізняється наявністю в ньому граматичного підмету і граматичного присудку [7].

Говорячи про граматичні типи речення, підкреслимо, що загалом лінгвісти виокремлюють прості та складні в залежності від кількісного показника в них підмето-присудкових ядер [4], тобто граматичних основ / предикативних центрів.

Прості речення — ті, що мають одну предикатну основу. До простих речень, згідно з визначенням І. Б. Морозової, відносимо також структурно-непредикатні — такі, що не мають у своєму складі повну предикатну основу, проте яким властива предикативність, та що містять або підмет, або лише присудок, чи такі, де обидва головні члени речення відсутні [3]. Складні речення є поліпредикатними та можуть бути складносурядні, складнопідрядні або змішаного типу.

Зазначимо, що існує також «додатковий», проміжний тип речень — ускладнені речення. Цей тип речень відрізняється від інших тим, що має в своєму складі фактично одну первинну предикатну основу, але є додатково ускладненим глибинною вторинною структурою предикації — елементами, які не утворюють предикатного розширення речення, але при їх детальному і логічному вивченні, теоретично містять в собі додаткову предикатну структуру. Цей тип речень становлять такі, що містять однорідні головні члени речення, герундіальні, партицип'яльні та інфінітивні звороти [3, с. 29–34].

Говорячи безпосередньо про дитяче мовлення, Н. Л. Кудінова та К. В. Солнцева відзначають, що синтаксис мовлення дітей-дошкільників і дітей молодшого шкільного віку не разюче відрізняється від такого дорослих, але має свої певні особливості [2]. Так, дітям найбільш властиво викладати свої думки простими реченнями, частіше еліптичними, де є відсутнім підметабо частина присудку, а дуже часто для них характерна навіть відсутність обох головних членів речення — структурно-непредикатні речення. Також для розмовного дитячого англомовного дискурсу характерним є використання прямого порядку слів у питальних реченнях, утворення речень суміжними репліками та відсутність граматичного зв'язку між простими реченнями [2, с. 101–102].

На підставі отриманих нами даних та розрахунків щодо матеріалу дослідження нами було складено наступну таблицю.

Таблиця 1

Структурно-синтаксичні типи речень у мовленні дітей в гендерному аспекті

№	Тип речення	Частотність використання, %	
		Дівчата	Хлопчики
1	Прості	78	78
	а) предикатні	32	23,4
	б) непредикатні	46	54,6
3	Ускладнені	13,3	11,3
4	Складні	9	10,6
	Всього	100	100

Як ілюструє таблиця 1, і у хлопчиків, і у дівчат домінують прості речення. Їхня частотність однакова в обох статях (78 %). Зауважимо, що більшу частину з них складають структурно-непредикатні речення, проте частотність використання структурно-непредикатних речень у хлопчиків виявилась вищою, аніж у дівчат (55 % проти 46 %). У більшості випадків вони складаються з одного слова (підтвердження/заперечення), адже дитина, ймовірно, почуває себе некомфортно або не розуміє репліку ведучого. Проілюструємо на прикладі:

Interviewer: OK, so we've established that. who's the president right now?

Boy: Ehm...Orack Obama[8].

Interviewer: Name some women who had been president of the United States.

Girl: I don't know, I think, women are not presidents[8].

Зазначимо наявність великої кількості односкладних відповідей, що обумовлено специфікою жанру інтерв'ю. Діти не вважають за потрібне давати відповіді у вигляді складних довгих речень, бо в їх розумінні інтерв'ю полягає в тому, щоб коротко відповісти на чітко поставлене питання.

У дитячому мовленні визначено тенденцію до дублювання словосполучень або речень, сказаних дорослими. Наприклад:

Interviewer: Are you always nice to the other kids in your class?

Girl: Oh, yes [8].

Interviewer: Maybe not always?

Girl: Not always [8].

Interviewer: No, it's not named George.

Boy: Not named George [8].

На нашу думку, даний факт пояснюється тим, що дитина відчуває в дорослій людині авторитет, мовленнєві моделі її можна використати і в своїй відповіді, не припустившись помилок. Так, шляхом повторення слів або фраз ведучого дитина заповнює проміжки, що вимагають часу задля розмірковування та побудування більш складних відповідей.

Щодо ускладнених (13 % у дівчат проти 11 % у хлопців) і складних (9 % у дівчат проти 11 % у хлопців) речень, то їх частотність використання значно менша. Хлопцям більш властиво будувати складні речення (складносурядні і складнопідрядні співвідносяться в рівній мірі), ніж дівчатам. Дівчата використовують ускладнені речення з трохи більшою частотністю. Наведемо приклади складного речення у хлопця-респондента та в ускладненого в дівчинки:

Interviewer: You think we shouldn't have a lady president. So, why do you say 'no'?

Boy: Because girls are actually too girly for boys and boys are too boyth to have girl's stuff and... [8]

Interviewer: What vegetable do the candidates remind you of?

Girl: She looks like an onion, that's what I said. [8]

Таким чином, зазначимо, що відмінності в синтаксичній структурі мовлення дітей жіночої та чоловічої статі є незначними, проте існує загальна тенденція до більш досконалого і складного мовлення у дівчат, що проявляє себе вже на цьому етапі. Так, хоча частотність використання складних речень у дівчат є нижчою, кількість ускладнених речень у їхньому мовленні є незначно вищою, ніж у хлопців. Зокрема, частотність використання структурно-непредикатних речень в хлопців вища за дівчат на 8,6 %, що разом з іншими, вже наведеними факторами, показує, що у віці 4–7 років дівчата випереджають хлопчиків в розвитку мовлення.

Оскільки речення — це одиниця комунікативного плану, то його структура визначена його комунікативною спрямованістю, тобто його функцією. За метою висловлювання всі речення традиційно поділяються на декларативи (розповідні), інтерогативи (питальні), окличні речення та імперативи (спонукальні) [4, с. 126].

Таблиця 2 наводить результати аналізу частотності вживання різних типів висловлювань, що вживають діти обох статей, за комунікативною спрямованістю.

Таблиця 2

Комунікативні типи речень у мовленні дітей в гендерному аспекті

№	Тип речення	Частотність використання, %	
		Дівчата	Хлопчики
1	Декларативи	93	89
2	Інтерогативи	2,8	5
3	Окличні	4,2	6
4	Імперативи	—	—
	Всього	100	100

Результати проведеної розвідки показують, що декларативи є найбільш поширеним типом речень (91 % від усіх речень загалом). Структурно й змістовно такі речення бувають різними, але вони завжди відносно завершені за змістом. У проаналізованому нами мовленні дітей цей тип речень переважає в значній мірі. У дівчат частотність використання декларативних речень дорівнює 93 %, у хлопців — 89 %. Крім того, що декларативні речення є найчастішим типом в будь-якому дискурсі взагалі, високий відсоток їх використання у даному випадку є обумовленим, в першу чергу, специфікою жанру інтерв'ю і форматом бесіди, що потребує від того, в кого беруть інтерв'ю, насамперед розповідної діяльності. Важливим фактом, окрім це, є також егоцентричність дитячого мовлення. Можна припустити, що декілька вища частотність використання розповідних речень у мовленні дівчат пояснюється тим, що вони почувають себе більш впевнено в мовленнєвій діяльності, адже мовленнєві навички у них в цьому віці є більш розвинутими. Наведемо приклади:

Interviewer: Why women get paid less than men?

Girl: Because all the men make decision and make all the rules....And there are always male presidents. And there's never female presidents[8].

Interviewer: Do you know who he is? Do you like his face?

Boy: Well, I think that Mike Pence is more like friendlier than Donald. Describing their faces. Donald Trump seems like he's losing his mind every day. [8]

Інтерогативні речення в англійській мові відрізняються від декларативів іншим порядком слів, а комунікативно несуть іншу функцію, орієнтовані на спонукання співрозмовника до відповідної реакції та надання певної інформації. Вони не є частотними в дітей у представленому матеріалі дослідження через пасивну роль респондентів інтерв'ю та властиву дітям егоцентричність. Цікаво, що хлопці використовують інтерогативи у 2 рази частіше за дівчат (5 % проти 2,8 %), що свідчить про більш інквізитивну натуру хлопців у цьому віці та їхню більшу орієнтованість на взаємодію з ведучим. Зазвичай постановку питань вважають типово жіночою рисою. Це свідчить про підсвідоме ставлення запитуючим себе у підлегле становище. У даному разі ми пояснюємо тенденцію до інтерогативів у мовленні хлопців, навпаки, їхньою більшою відкритістю до комунікації за дівчат, що є закритішими у бесіді з ведучим. Наприклад:

Interviewer: Do you know who this is?

Girl: Hilary Clinton.

Interviewer: Wow, how did you know this? Did you know, Jayden?

Boy: Nooooo, I've heard them. Are you a president now?

Clinton: I'm running to be a president.

Boy: Is it hard?

Clinton: It's really hard[8].

У вищенаведеному прикладі ми спостерігаємо репліку-відповідь дівчинки на запитання ведучого, що є короткою та стверджувальною. Реакція хлопця показує, що він більш зацікавлений в бесіді, так як він ігнорує запитання ведучого і натомість ставить своє запитання.

Окличні речення — речення емоційно забарвлені. У більшості випадків вони прості за структурою, в поданому матеріалі практично завжди такі речення є структурно-непредикатними.

Зокрема, підвищена частотність як питальних, так і окличних речень в мовленні хлопчиків (6 % проти 4 % в дівчат), на нашу думку, свідчить про більшу емоційність даної групи респондентів. Наприклад:

Interviewer: Do you remember your first day at school?

Girl: Oh noo, it was pretty annoying!

Boy: Oh, YEAH! [8]

У цьому прикладі бачимо, що окличні речення в дівчат носять більш інформативний характер та використовуються задля посилення ефекту сказаної фрази, тим часом як в хлопців окличні репліки значно коротші та емоційніші.

Щодо імперативних речень, метою яких є спонукання співрозмовника до дії, нами у матеріалі дослідження їх виявлено не було. Поясненням цьому, на нашу думку, є той факт, що формально ведучий не є повноцінним співбесідником для дитини, що передбачено самим форматом шоу. Діти не почувають себе в праві ставати комунікативними лідерами через свій вік та підлегле положення в бесіді, якою керує ведучий. Так, дитина вважає своєю функцією лише давати відповіді на запитання і не вважає можливим змінювати свою роль.

Таким чином, загальний аналіз комунікативних характеристик мовлення дітей вказує на їхню пасивну роль та залежне положення як комунікантів, з одного боку, та більшу емоційність і комунікативну спрямованість у дітей чоловічої статі, з іншого.

Аналіз лінійної довжини речень у матеріалі дослідження було проведено шляхом підрахування кількості словоформ в межах кожного речення. Отже, в нашому дослідженні ми умовно поділили усі речення на три групи: короткі, середні та довгі.

Короткі речення (1–5 словоформ) виявилися найбільш поширеною групою та налічують 71 % від усіх речень у мовленні дівчат та 68 % у мовленні хлопців. Такі речення складають 100 % від структурно-непредикатних речень, відсоток яких є значним, а також велику кількість простих речень. Наприклад:

Interviewer: Are you guys boyfriend and girlfriend?

Boy: Don't ask.

Girl: I don't know him. [8]

Середні за довжиною речення (5–12 словоформ) також є досить частотними за вжитком: 27 % у дівчат та 26 % у хлопців. Щодо структури речень середньої довжини, вони представляють собою прості або, найчастіше, ускладнені конструкції. Наведемо приклад середніх за довжиною речень:

Interviewer: Why are women better than men?

Girl: Well, I think it's time for a new girl president.

Interviewer: You mean Zooey Deschanel?

Girl: I think it's time.

Boy: I think it's time for the first girl president, because other 44 men. [8]

Довгі речення (12–20+ словоформ) є найменш поширеною групою, що постає перед нами логічним, оскільки всі довгі речення є структурно складними. Відсоток довгих речень у дівчат — 2 %, у хлопців — 6 %. Побачимо на прикладі:

Interviewer: Tell me some naughty things you did.

Girl: Well, sometimes I don't really clean off bed to ride dog because...I know it because one time when we visited Virginia, it was Christmas Day and I went on to my one like 'What is that?' and I didn't know why, because I thought I cleaned it up. [8]

Висновки. Узагалі, проведене дослідження дитячого мовлення виявило характерні закономірності й відмінності у комунікативній поведінці, типовій для досліджуваних вікових і гендерних груп комунікантів. Визначено, що мовлення комунікантів-школярів є більш наближеним до мовлення дорослих комунікантів. Для них характерними є правильна вимова слів та інтонаційне оформлення, більш ускладнені синтаксичні конструкції і широкий запас слів; водночас, спостерігаємо відсутність навичок аргументації. Унаслідок цього комуніканти вживають мовну заміну: паралельні конструкції, еліптичні речення, повтори, уповільнений темп і паузи хезитації.

У мовленні комунікантів дошкільного віку виявилося неповне оволодіння навичками вимови. Це доводить надмірне використання редукації. Синтаксичні конструкції є простими і дуже простими (односкладні еліптичні номінативні речення). Лексичний запас слів не є достатнім (як результат — використання повторів і частки *not*). З боку інтонації, відзначаємо дуже повільний темп усного мовлення та підвищену кількість пауз хезитації.

Аналіз синтаксичної структури речень, наявних у матеріалі дослідження, з акцентуванням на гендерних особливостях респондентів, уможливив зробити наступний висновок. Хлопці схильні висловлюватись більш довгими реченнями, аніж дівчата, використовуючи синтаксично довгі та середні за довжиною речення у 3 рази частіше, що свідчить про їх сфокусованість на процесі комунікації взагалі та бажання донести більше інформації, зокрема. Разом з іншими рисами, виокремленими в роботі, цей фактор вказує на бажання хлопців навіть дошкільного та молодшого шкільного віку показати себе активними співрозмовниками, на відміну від дівчат, чия комунікативна роль досить пасивна, попри їх більш розвинений рівень навичок комунікації.

Перспективами роботи вважаємо дослідження комунікативних особливостей мовлення підлітків та дорослих у межах окресленого жанру бесіди-інтерв'ю та співставлення їх з даними дітей.

Л і т е р а т у р а

1. Блинова Д. Е. Когнитивно-фреймовая характеристика детской речи на раннем этапе развития : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Д. Е. Блинова. — Пятигорск, 2012. — 30 с.
2. Кудинова Н. Л. О синтаксисе детской речи на материале речи персонажей англоязычной художественной прозы / Н. Л. Кудинова, К. В. Солнцева // Филологические науки. Вопросы теории и практики : (научный журнал). — Тамбов : Грамота, 2014. — Вып. 12. — Ч. 3. — С. 101–104.
3. Морозова І. В. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові : монографія / І. В. Морозова. — Одеса : Друкарський дім, 2009. — 384 с.
4. Новикова М. Г. Простое предложение : сущность, классификация и сравнительная типология русского и английского предложения / Вестник МГОУ. Серия : Лингвистика. — М. : Московский гос. областной ун-т, 2009. — № 1. — С. 124–130.
5. Пиаже Ж. Речь и мышление ребёнка / Ж. Пиаже. — М. : Педагогика-пресс, 1994. — 528 с.
6. Слобин Д. И. Когнитивные предпосылки развития грамматики / Д. И. Слобин, А. М. Шаханович // Психологическая лингвистика. — М. : Прогресс, 1984. — С. 143–207.
7. Розенталь Д. Э. Словарь лингвистических терминов [электронный ресурс] / Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. — Изд. 3. — М. : Просвещение, 1985. — 400 с.
8. Jimmy Kimmel Live [Electronic resource]. — URL : <https://www.youtube.com/user/JimmyKimmelLive>

References

1. Blinova, D. E. (2012), *Cognitive-framing characterization of children's speech at the early development period : synopsis of the PhD thesis* [Когнитивно-фреймовая характеристика детской речи на раннем этапе развития : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04], Pjatigorsk, 30 p.
2. Kudinova, N. L. (2014), "About syntax of children's speech based on the personages' speech of the english artistic prose", *Philological Sciences. Issues of Theory and Practice* ["O sintaksise detskoj rechi na materiale rechi personazhej anglojazyčnoj khudozhestvennoj prozy"], *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki*, Gramota, Tambov, vol. 12, part 3, pp. 101–104.
3. Morozova, I. B. (2009), *Paradigmatic analysis of the structure and semantics of the elementary communicative units on the gestalt theory in the modern English language: monograph* [Paradyhmatychnyj analiz struktury i semantyky elementarnykh komunikatyvnykh odynyc' u svitli geshtal't-teorii v suchasnij anglijs'kij movi: monografija], Drukarskyj dim, Odessa, 384 p.
4. Novikova, M. G. (2009), "Simple sentence : the essence, classification and comparative typology the russian and the english sentence", *Bulletin MSRU. Linguistics* ["Prostoe predlozhenie : sushhnost', klassifikacija i sravnitel'naja tipologija russkogo i anglijskogo predlozhenija"], *Vestnik MGOU. Lingvistika*, Moscow, vol. 1, pp. 124–130.

5. Piaget, J. (1994), *The Language and the thought of the child* [*Rech' i myshlenie rebenka*], Pedagogika-press, Moscow, 528 p.

6. Slobin, D. I., Shakhnarovich, A. M. (1984), "Cognitive prerequisites for the development of grammar", *Psycholinguistics* ["Kognitivnye predposylki razvitiya grammatiki", *Psikholingvistika*], Progress, Moscow, pp. 143–207.

7. Rozental, D. E., Telenkova, M. A. (1985), Dictionary of the linguistic terms, 3rd ed. [Slovar' lingvisticheskikh terminov], Prosveshchenie, Moscow, 400 p.

8. Jimmy Kimmel Live, available at : <https://www.youtube.com/user/JimmyKimmelLive>

МОРОЗОВА Ирина Борисовна,

доктор филологических наук, профессор кафедры грамматики английского языка

Одесского национального университета имени И. И. Мечникова, Одесса, Украина; тел. +38(050)6572043;

e-mail: morpo@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-1905-7563.

ЦАПЕНКО Татьяна-Елизавета Васильевна,

магистр кафедры грамматики английского языка Одесского национального университета имени И. И. Мечникова;

Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина; тел.: +38(066)5509024;

e-mail: tanyatsapenko@bigmir.net; ORCID ID: 0000-0002-9759-2297

КОММУНИКАТИВНО-СИНТАКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ДЕТСКОЙ РЕЧИ В ЖАНРЕ ИНТЕРВЬЮ

Аннотация. *Актуальность* выбранной темы обусловлена общей направленностью языковедческих исследований на изучение взаимосвязей между всеми уровнями языка, с одной стороны, и ориентированием современной лингвистики на исследование языково-мыслительных корреляций и проблемы онтогенеза речи, с другой. *Объектом* исследования является речь американских детей дошкольного и младшего школьного возраста в рамках юмористического ток-шоу.

Предмет исследования составляют синтаксические, лексические и интонационные особенности детской речи. В работе применяются такие *методы исследования* как наблюдение, измерение, описание, сравнение, перцептивный анализ, дедукция, индукция, обобщение, количественный и качественный анализ. *Цель* данного исследования состоит в выявлении и сравнении синтаксических, лексических и интонационных особенностей детской речи коммуникантов-дошкольников и детей младшего школьного возраста с акцентированием на их гендерной принадлежности. В *результате* исследования были установлены различия в речи детей разных возрастных групп. И сделаны *выводы* о том, что на фонетическом уровне данные особенности заключаются в произношении и интонационном оформлении, темпе речи и частоте использования пауз хезитации и их длины. На лексическом уровне обнаружены такие особенности: неиспользование синонимического ряда у детей обеих возрастных категорий, небольшое количество повторов, окказионализмов, метафор и антитез. Анализ синтаксической структуры высказываний показал: чем младше респонденты, тем большую склонность они имеют к односложным ответам, реализующимся в простых предложениях и эллиптических конструкциях. Установлена частота использования разных грамматических типов предложений, замечено, что речь девочек более развита и сложна в обеих возрастных группах. Результаты могут быть *применены* в работе по улучшению языковых навыков в области родного и иностранных языков ещё в детском возрасте, а также в изучении процессов становления детского мировоззрения.

Ключевые слова: онтолингвистика, жанр интервью, синтаксические особенности детской речи, гендер.

Iryna B. MOROZOVA,

Doctor of Phil. Sc. (Grand PhD), Full Professor, Chair of English Grammar,

Odessa Mechnikov National University, Odessa, Ukraine;

e-mail: morpo@ukr.net; tel. +38(050)6572043; ORCID ID: 0000-0002-1905-7563

Tetiana-Yelyzaveta V. TSAPENKO,

Master of Department of Grammar of English language of Odesa Mechnikov National University;

Odessa, 65058, Ukraine; e-mail: tanyatsapenko@bigmir.net; tel.: +38(066)5509024;

ORCID ID: 0000-0002-9759-2297

COMMUNICATIVE AND SYNTACTIC PECULIARITIES OF CHILDREN'S SPEECH IN THE GENRE OF INTERVIEW

Summary. The *topicality* of the research follows from both the general focus of modern linguistics on exploring correlations between all levels of language and the growing interest in the problem of ontogenesis in language studies. The *object* of the present research is the English speech of American children of the preschool and primary school age groups in Jimmy Kimmel's comic talk show. The *subject* is its syntactic, lexical and phonetic peculiarities. There were used such *methods* of scientific research as observation, methods of measurement, comparison, perceptive analysis, deduction, induction, generalization, quantitative and qualitative analysis. The *objective* of our research is to define and compare syntactic, lexical and phonetic peculiarities of children's speech of the preschool and primary school age periods, accentuating their gender differences. The *findings* consist in identifying the differences in children's speech within different age and gender groups that lie in the peculiarities of pronunciation and intonation, tempo and usage frequency of hesitation pauses on the level of phonetics. On the lexical level, we have discovered the absence of synonymic rows in the speech of both age categories, scarce use of stylistic devices, among which the most recurrent are repetitions, occasional words, metaphors and antitheses. The analysis of syntactic structure of children's cues accentuating the interviewees' gender shows that the younger the respondents are, the more often they tend to built-up answers codified in simple and non-predication structured sentences or elliptical constructions. There has also been defined the usage frequency of different structural and

communicative sentence types as employed by children. Therefore, we can say that girls' speech is better-developed and more complicated within both age-groups. The analysis of sentences according to their communicative types has shown that the communicator's active or passive speech role depends not only on their individual temper and psychological features but also on their gender. The *practical value* of the research can consist in improving native and foreign language speech skills at an early age, and in generally granting a better understanding of children's outlook.

Key words: developmental linguistics, genre of interview, syntactic peculiarities of children's speech, gender.

Статтю отримано 17.09.2017 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2017.28.115852>

УДК 811.111'23'371'42:7.038.53:791.43

ОЛЕЙНИК Анна Александровна,

преподаватель Национального университета «Одесская морская академия»,
ул. Дидрихсона, 8, г. Одесса, 65029, Украина; тел.: +38(048) 733 2334;
e-mail: oliinyk.ha@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8840-3140

ИНТОНАЦИОННЫЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ НЕПОНИМАНИЯ СОБЕСЕДНИКА В АНГЛОЯЗЫЧНОМ КИНЕМАТОГРАФИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Аннотация. *Цель* статьи — интонационная дифференциация трёх типов реплик непонимания в диалогической коммуникации. *Объект* анализа — англоязычный кинодискурс. *Предмет* исследования — интонационные средства выражения непонимания. В *результате* исследования выявлены общие и дифференциальные интонационные средства выражения прямого непонимания, мнимого непонимания и мнимого понимания. Проведённое исследование интонации актёров, выражающих выделенные нами типы реплик непонимания, позволило установить следующие интонационные параметры выборки: тональный уровень, тональный диапазон, громкость и темп произнесения. *Выводы:* проведённый аудиторский анализ позволяет утверждать, что в плане тонального уровня высказывания и тонального диапазона для большинства высказываний непонимания характерны средний уровень и средний тональный диапазон. Повышенную эмоциональность фразам мнимого непонимания придаёт широкий диапазон высказывания. В отношении громкости высказывания, большинству фраз непонимания свойственна нормальная громкость. В наибольшей степени она отличается высказывания мнимого непонимания. В подавляющем большинстве использований, хоть и в меньшей пропорции, нормальная громкость зафиксирована во фразах прямого непонимания, ещё менее — во фразах мнимого понимания. Исследование темпа высказываний непонимания свидетельствует о его изменчивом и нестабильном характере, обусловленном критерием искренности / неискренности адресанта. Большинство фраз непонимания произносятся в нормальном темпе. Ускоренный темп свойственен в наибольшей степени фразам прямого непонимания, замедление темпа — только фразам прямого непонимания и фразам мнимого непонимания. Кроме того, по данным аудиторского анализа, некоторым высказываниям в нормальном и ускоренном темпе свойственны прагматические паузы, которые имеют место перед лексемой, эксплицирующей непонимание.

Ключевые слова: непонимание, интонация, тональный уровень, тональный диапазон, громкость, темп.

Постановка проблемы. В современной лингвистике наблюдается большое разнообразие пояснений того, как происходит контекстное порождение речи. Принято считать, что в высказывании реализуются коммуникативные намерения говорящего, его целеустановки сообщить информацию либо её запросить, либо побудить к совершению чего-то, либо ещё каким-то образом воздействовать на адресата. Речевая интенция определяется как намерение совершить действие с помощью такого инструмента, как язык—речь, то есть осуществить речевое действие во взаимодействии с партнёром. Не всегда данное намерение оказывается успешным, в результате чего между собеседниками возникает *непонимание*.

В данном исследовании нас заинтересовали коммуникативные ситуации, в которых собеседник *прямо* выражает непонимание, а также ситуации, в которых эксплицированное непонимание не является таковым, то есть является *ложным*, мнимым: собеседник понял сказанное, но хочет по каким-то причинам получить разъяснения. Кроме того, в фокус нашего исследования попадает *мнимое понимание*, то есть непонимание, скрытое от собеседника.

Предлагаемая статья представляет собой попытку описания общих и дифференциальных интонационных средств выражения непонимания, мнимого непонимания и мнимого понимания в англоязычном кинодискурсе.

Обзор предыдущих исследований проблемы. На современном этапе развития научной мысли к проблеме понимания / непонимания сообщения в коммуникативном обмене проявляют интерес ученые многих областей гуманитарного знания: философии, лингвистики, психологии, психолингвистики, социологии, культурологии, литературоведения, логики, истории, этнологии, этнолингвистики, педагогики, политологии и т. д. Так, философов интересуют вопросы, связанные с определе-